

nedávno rozpustená a jeho šéf už podnikol cestu oblasťou Poľska, ktorá je teraz podriadená jeho právomoci.

Wilymu sa preto zdá možné, že by sa naše želania ohľadne Poľska mohli aspoň čiastočne splniť.

K bodu 3: Pokiaľ ide o pomocné akcie, mal by W. určité pochybnosti, či by bolo možné vymôcť povolenie úradovne Medzinárodného Červeného kríža; možné by však bolo dosiahnuť zriadenie úradovní nemeckého Červeného kríža.

Podala som mu kompromisný návrh, že by azda bolo možné k týmto nemeckým úradovniam povoliť delegáta Medzinárodného Červeného kríža.

K bodu 4: K tomuto bodu mal W. najväčšie výhrady a okamžite sa vyjadril, že muži v brannom veku vôbec neprichádzajú do úvahy. Vyslovoval sa za kompromis, podľa ktorého by azda bolo možné povoliť vycestovanie a tranzit starším ľuďom, ženám a deťom.

K bodu 5: Plné porozumenie má W. pre to, že si želáme určité záruky a aj o tomto bode bude hovoriť so svojím šéfom.

Gisi

Yad Vashem, Jeruzalem, M 20/93

23.

1943, september 1. Bez adresáta. G. Fleischmannová píše, že pracovná skupina sa usiluje zachrániť deti, ktoré v koncentračných táborech stratili rodičov. Žiada okamžitú pomoc, aby mohli deti prepašovať do Maďarska.

Vec: Zrievah

Uprostred našich veľkých starostí a stálych obáv usilujeme sa neochvejne o dielo záchrany. Táto činnosť významne zväčšuje nebezpečenstvo našej práce a musíme rátať aj s prehrami. Napriek tomu pracujeme neochvejne ďalej, o čom Vám chcem podať stručnú správu.

Z mojej poslednej správy viete, akým spôsobom a s akým nebezpečenstvami a ťažkosťami sa musia záchranné akcie robiť. Počet väzňov neprestajne stúpa; zatiaľ ich asi 700 prišlo do Maďarska. Ich počet bol istotne vyšší, avšak zo začiatku sme nemali vôbec žiaden prehľad, takže ani len približne nevieme, koľko väzňov sa k nám vtedy dostalo.

Priložené Reschimith²⁶⁸ obsahujú mená, ktoré sme mohli zachytiť iba v posledných týždňoch. Pokúsím sa Vám stručne opísať celú prácu tak, ako ju robíme.

Profesionálni árijskí prevádzkači odvedú Jehudim z Bochnie²⁶⁹ a Krakova a za smrteľného nebezpečenstva ich dopravujú na Ellas Molodotch²⁷⁰. Tam sa musia najprv zväčša schovávať v lesoch, než ich prevezmeme a potom umiestňujeme v rozličných pohraničných obciach. Veľa razy však utečencov okradnú samotní prevádzkači alebo aj pohraničné úrady. Mnohí z nich totiž vlastnia ozajstné hodnoty v drahokamoch, valutách atď. Z pohraničných obcí treba väzňov v malých skupinách odvieť do nejakého mesta, odkiaľ ich potom takisto v skupinách dopravujú ďalej do Maďarska. Dovtedy treba prekonať šialené nebezpečenstvá a ťažkosti, nakoľko väzni sa dostávajú do rúk tak financov, ako aj orgánov kontrašpionáže alebo iných Mischtaroth²⁷¹ a preto až s nimi sa treba nejako dohodnúť, aby sme väzňov oslobodili.

Samozrejme, musíme aj na Slovensku veľa razy pracovať s takými partnermi, ktorých by sme normálne museli odmietnuť. No na určité práce možno použiť iba určitých ľudí. Táto mimoriadne dobrodružná práca si často vyžaduje takých, ktorí sú šialene odvážni, no v iných smeroch nemajú zábrany. Neostáva nám však nič iné, ako sa cez to preniesť a do tejto práce zapájať aj takých ľudí, ktorí sú pre ňu nepostrádateľní. K tomu prispúja ešte okolnosť, že medzi samotnými väzňami je veľmi veľa problematických charakterov, ktorým sa práve vďaka nedostatočným zábranám ľahšie podarilo preraziť si cestu k záchrane. Táto časť väzňov je však pomerne menšia; ďaleko väčšia časť stojí naozaj v každom ohľade za to, aby sme ju zachránili. Napokon túto prácu treba chápať ako čisto samaritánsku, t.j. podáme záchrannú ruku každému, kto našu pomoc hľadá.

Už vo svojej poslednej správe som Vám naznačila, že sme začali detskú akciu. Prvá skupina v počte 23 detí už dorazila a ďalších 20 je na hraniciach. Ide o deti počínajúc dojčatami až po vek asi 14 až 15 rokov. Túto prácu chápeme ako vôbec najdôležitejšiu, lebo z detí možno z ľudského a židovského aspektu urobiť dačo veľké, nech ich rodičmi bol ktokoľvek. Treba povedať, že často sú to deti, ktorých rodičia sa už stali Korbanoth²⁷² alebo sú v táboroch a zanechali svoje deti celkom bez opateru a tým sú vydané napospas vykynozeniu.

²⁶⁸ Zoznamy židovských väzňov.

²⁶⁹ Židov z geta Bochnia.

²⁷⁰ Na Slovensko.

²⁷¹ Žandárov, resp. ÚŠB.

²⁷² Stali sa obeťami.

V súčasnosti sa na Slovensku nachádza asi 200 väzňov, ktorých nemôžeme poslať ďalej, lebo niet potrebných finančných prostriedkov. Čiastočne priateľsky orientovaní Mischtarim nás upozornili, že ak sa tu zhromažďujú väzni, je to nebezpečné a treba sa obávať najťažších dôsledkov pre Ellas Familie.²⁷³ Navyše hrozí veľké nebezpečenstvo, že Nemci, ktorí sú takisto o veci informovaní, vrátiť väzňov zase na Ziwiah Gwul²⁷⁴, čo sa rovná smrti. Detská akcia vyžaduje okamžitú pomoc, lebo nie je možné ani len pomyslieť, čo by sa s deťmi stalo, ak by sa čo najrýchlejšie nedostali do Maďarska. Že si detská akcia vyžaduje obzvlášť vysoký rozpočet, je prirodzené, nakoľko deti si neprinášajú nijaké cenné veci a preto nemôžu na výdavky prispieť.

Zhrňujúc by som opätovne chcela zdôrazniť, že zachrániť väzňov vôbec a deti zvlášť je možné iba vtedy, keď na to okamžite budeme mať potrebné finančné prostriedky. Potrebujeme značné prostriedky, lebo nielen výdavky na transport, ale aj zdolanie všetkých spomenutých ťažkostí si vyžaduje veľký rozpočet. Nakoľko sa táto práca nesmie prerušiť, očakávame okamžitú a sústavnú pomoc našich zahraničných priateľov; inakšie nemôžeme v tejto činnosti pokračovať.

Z priložených troch faktických správ uvidíte obrovskú tragédiu, ktorá sa v Poľsku odohráva. Pod dojmom toho stojí človek ako ochrnutý a pýta sa, či je možné, aby takéto diabolské plány mohli vymyslieť ľudské mozgy. Teraz už chápeme, kam prišli tí nespočetní ľudia, ktorých v minulej jeseni vyviezli v mnohých státisícoch za riekou Bug a viac o nich nebolo počuť. To veľké mlčanie sme pochopili, lebo teraz vieme, že osud ich viedol do likvidačných táborov.

Je pozoruhodné, že faktické obsahy tých troch situačných správ z troch rozdielnych častí vysídľovacieho územia, sa v zásade úplne kryjú, takže je nepochybne dokázané, že správy dokonale zodpovedajú pravde a navyše sú v súlade aj s výpoveďami väzňov. Dnes vieme, že Sobibor, Malkyne-Tremblinki, Belzece a Osvienčim sú vykynožovacími tábormi.²⁷⁵ V týchto táborech udržiavajú malú pracovnú skupinu, aby sa vzbudilo zdanie, že ide o tábor. Takto kedy-tedy dostaneme signál, že jednotlivci ešte žijú.

²⁷³ Slovenských židov.

²⁷⁴ Na poľské hranice.

²⁷⁵ V týchto táborech židov vraždili ihneď po príchode. Ani jeden z deportovaných slovenských židov do Belžecu a Sobiboru neprežil. Pozri: Hradská, K.: Belžec – Masový hrob státisícov. In: Terezínske listy. Terezín 1995, s. 93-101., ako aj Hradská, K.: Koncentračné tábory a slovenskí židia v nich, c.d.

Keď vidíme túto strašlivú tragiku, javí sa nám ako sväté Božie prikázanie pokračovať v diele záchranu. Svätý nám je život každého jednotlivého Palith²⁷⁶ a vieme, že aj Vy na nich lipnete každým kústikom Vášho srdca. Takto so zjednotenými silami dokončíme túto prácu.

G.

Yad Vashem, Jeruzalem, M 20/93

24.

1943, september 4. G. Fleischmannová píše, že nemecký poradca Wisliceny sa vrátil z Berlína, kde rokoval o pánoch Pracovnej skupiny. Konštatuje, že jej návrh na zastavenie deportácií bol zamietnutý. Vyjadruje sa o pláne zachrániť 5000 poľských detí.

Vec: Willy: Pokračovanie rokovaní z 27. 8. 1943

Včera, 3. 9. 1943 o piatej hodine popoludní naša porada pokračovala, nakoľko Willy sa vrátil zo svojej Birah.²⁷⁷ Menovaný nám oznámil toto:

V jeho Birah sa pod predsedníctvom jeho šéfa konala porada o určujúcich faktoroch, s cieľom rozhodnúť o samotnom pláne i o našich návrhoch.²⁷⁸

Výsledok porady:

Dňa 10. mája t. r. nám oznámili, že bol prijatý náš návrh zastaviť transporty v celej Európe. Teraz toto rozhodnutie na spomenutej konferencii odvolali. Dôvodom je dnešná všeobecná situácia a s ňou spojená atmosféra, za ktorej nemecké miesta nie sú ochotné prevziať akékoľvek pevné záväzky. Vyhradzuju si však možnosť znova sa k tomuto návrhu vrátiť a preto s nami aj naďalej zostávajú v styku.

A teraz k priebehu porady tak, ako Willy v úlohe splnomocnenca tejto porady zaujímal k jednotlivým bodom stanovisko:

1. Pokiaľ ide o zastavenie všetkých transportov, nemožno prijať nijaký pevný záväzok; momentálne však žiadne transporty neodchádzajú.

²⁷⁶ Každého väzňa, deportovaného.

²⁷⁷ Wisliceny prišiel na krátky čas do Bratislavy koncom augusta 1942. In: Yad Vashem, Jeruzalem, M-5/162.

²⁷⁸ Fleischmannová ešte aj v tomto období verila, že návrh na záchranu európskych židov berie Wisliceny vážne a že o spoločných zámeroch s Pracovnou skupinou bude informovať aj Eichmanna. Ešte začiatkom augusta 1943 však bol v Solúni, odkiaľ organizoval deportácie 441 židov španielskej národnosti do Bergen-Belsen. In: Hradská, K.: Prípady Wisliceny, c.d., s. 54.